

Det underordnade fotbollslandslaget

En kritisk diskursanalys av fyra dagstidningars rapportering av det svenska fotbollslandslaget under EM-2013

Cecilia Larsson

Avdelningen för mänskliga rättigheter
Historiska institutionen
Kurskod: MRSK30
Termin: Höstterminen 2013
Handledare: Lena Halldenius och Andreas Tullberg
Omfång: Antal ord (10000-15000)

Abstract

The essay investigates how the Swedish national football team was portrayed during the UEFA Women's Euro 2013 in the national newspapers: *Aftonbladet*, *Dagens Nyheter*, *Expressen* and *Svenska Dagbladet*. The aim of the essay is to demonstrate how masculinity is reproduced in newspaper articles through critical discourse analysis and with the application of Robert Connell and Jesper Fundberg's theories on masculinity. The writers argue that the frequency and manner with which masculinity is described gives this conception a hegemonic position in society. A primary focus is also to look at the discourse of football as a power structure, as well as a framework in which the subject is created. The essay then discusses the consequences that follow. The method used in the essay is Teun A. Van Dijk's critical discourse analysis. An essential part of the method is to examine the relation between dominance and discourse and how it is shown. The essay emphasizes that the reproduction of masculinity exists, and uses the idealisation of physical strength as an example. It is also established that the football players are given a subordinate position as illustrated by trivialized descriptions and comparison with their male counterparts. Consequently it is concluded in the essay that the national team is defined within the framework of the discourse's structure, which subsequently limits the possibility to alter its evolution. The closing remarks of the essay contain a reflective and critical analysis of its findings, as well as encouraging further discussion and elaboration to better address media's effects on gender equality in the athletic world.

Key words: football, the media, power, masculinity, equality, UEFA Women Euro 2013

Abstract

I denna uppsats behandlas hur det svenska fotbollslandslaget porträtterades under Europamästerskapet 2013 av *Aftonbladet*, *Dagens Nyheter*, *Expressen* och *Svenska Dagbladet*. Syftet med uppsatsen är att genom kritisk diskursanalys påvisa hur maskulinitet reproduceras genom tidningarnas rapportering med hjälp av Jesper Fundbergs och Connells teorier kring maskulinitet. Författarna argumenterar för att återkommande framställning av maskulinitet tilldelar begreppet en hegemonisk position. Därutöver är ett primärt fokus att betrakta diskursen kring fotboll som en maktstruktur där subjektet konstitueras inom dess ramar och vilka konsekvenser som medföljer utav detta. Den använda metoden var kritisk diskursanalys vilket utgick från Teun A. van Dijk. En vital beståndsdel i metoden är att undersöka relationen mellan dominans och diskurs och hur den manifesteras. Uppsatsens resultat synliggör att reproduktion av maskulinitet förekommer genom exempelvis idealiserande av kroppslig styrka. Det konstateras även hur spelarna tilldelas en underordnad position bland annat via trivialiserade beskrivningar samt återkommande jämförelser med herrfotboll. Följaktligen konkluderas att landslaget definieras inom ramen för diskursens struktur vilket medföljer begränsade möjligheter att påverka dess utformning. I den avslutande diskussionsdelen återfinns en självreflekterande resonemang över arbetet samt underlag för framtida diskussion kring medias roll i förhållande till en jämställd sportbevakning.

Nyckelord: fotboll, media, makt, maskulinitet, jämställdhet, EM 2013

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Problemformulering, syfte och frågeställningar	2
1.2	Material och avgränsningar	3
1.2.1	Primärmaterial	4
1.2.2	Källkritik	5
1.3	Forskningsetiska bedömningar	6
2	Teori och metod	7
2.1	Teori	7
2.1.1	Fotboll – normbärare av maskulinitet	7
2.1.2	Kroppen som subjekt	8
2.1.3	Maskuliniteter – (o)föränderliga?	9
2.1.4	Hegemonisk maskulinitet	10
2.1.5	Maktstrukturer skapar subjekt	11
2.2	Metod	12
3	Litteraturöversikt och tidigare forskning	15
3.1	Medier, genus och makt	15
3.2	Kan damfotboll och herrfotboll jämföras?	17
3.3	Maskulinitet i ett kvinnligt fotbollslag	18
3.4	Fotboll - Maskuliniteters reproduktion eller reflexiv lek?	19
4	Analys och diskussion	21
4.1	Analys	21
4.1.1	Reproduktion av maskulinitet	21
4.1.2	Trivialiserande	24
4.1.3	Herrfotbollen som norm	25
4.1.4	Kategorisering	27
4.1.5	Jämförelser med historien	28

4.1.6	Damfotbollens ambassadörer	29
4.1.7	Avslutande krönikor	31
4.1.8	Diskursiva (o)rättigheter	34
4.2	Diskussion	35
5	Sammanfattning	37
6	Referenser	39

1 Inledning

Begreppet jämställdhet mellan kvinnor och män ventileras frekvent i dagens samhälle och till följd därav möjliggör diskussionen att skapa större möjligheter för kvinnor att få sina mänskliga rättigheter tillgodosedda under samma villkor som män. Dock kan jämställdhet i många sammanhang snarare framstå som ett utopiskt mål än en verklighetsförankrad realitet. Typiskt mansdominerade idrotter, så som fotboll, exemplifierar denna problematik och kan på många sätt illustrera hur stora delar av sporten har släpat efter i den feministiska samhällsdebatten. Kvinnors fotbollsspelande har en benägenhet att betraktas som avvikande ifrån den normativa diskursen kring sporten. När kvinnor ges tillträde till diskursen innebär det också ett tillträde till ”maskulinitetens arena” där egenskaper som kroppskontroll och uthärdande blir implicita ideal.¹ Till följd därav tilldelas maskulinitet en dominerande position vilket blir ett tydligt maktutövande.

Gunilla Jarlbro som är professor i medie-och kommunikationsvetenskap postulerar att media besitter en inflytelserik position då de via sin rapportering har stor påverkan att skapa och normalisera stereotypa uppfattningar och föreställningar.²

Frånskrivandet av ansvar för dessa företeelser är tydligt då chefredaktörer för en kvällstidning samt för Sveriges största fotbollsmagasin *Offside* bland annat resonerar kring att man enbart följer läsarens intresse samt att man bara återger en verklighetsförankrad bild. Argumentationen cirkulerar kring att det vinstdrivande intresset med läsarsiffror i fokus överväger ett ansvar som jämställdhetsivrare.³

Då Sverige under sommaren 2013 stod som arrangörsländ för Europamästerskapet⁴ väcker nyfikenhet kring hur media valde att bevaka turneringen och porträt-

¹ Fundberg, Jesper, *Kom igen, gubbar!: om pojkfotboll och maskuliniteter*, Carlsson, Diss. Stockholm : Univ., 2003, Stockholm, 2003, s.19f.

² Jarlbro, Gunilla, *Medier, genus och makt*, Studentlitteratur, Lund, 2006, s.80.

³ Programmet Medierna. P1 – SvT vill ta täten mot jämställd sportbevakning. (Radioprogram). *Sveriges Radio*. 2013-12-02. <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=2795&artikel=5721592> (Hämtad 2014-01-18) samt:

Bengtsson, Anders. Varför så lite damfotboll i Offside? *Offside*. 2013-05-13. <http://www.offside.org/de-tre-redaktorerna/2013/varfor-sa-lite-damfotboll-i-offside> (Hämtad 2013-11-18).

⁴ UEFA. *2013 final tournament*. 2013. <http://www.uefa.com/womenseuro/season=2013/finals/index.html> (Hämtad 2013-11-21).

tera det svenska landslaget. Därmed möjliggörs att urskilja hur den allmänna diskursen kring dem ser ut.

Till följd därav avser jag med denna uppsats att utföra en kritisk diskursanalys av *Aftonbladet*, *Dagens Nyheter*, *Expressen* och *Svenska Dagbladets* rapportering under fotbolls-EM 2013. Jag ämnar undersöka hur maskulinitet reproduceras och vilka konsekvenser det medföljer.

1.1 Problemformulering, syfte och frågeställningar

När ett kön/genus innehar tolkningsföreträde för hur en idrott artikuleras genererar det att normalisera en tolkning medan en annan utesluts alternativt betraktas som avvikande. Fotboll som idrott har under historien präglats av en enkönad tolkning där maskulina drag har tillskrivits en högre och mer eftersträvansvärd status. Till följd därav tilldelas maskulinitet en dominerande position vilket blir ett tydligt maktutövande. Då media besitter en inflytelserik position att kanalisera stereotyper alternativt att förändra dem blir de ett intressant studieobjekt. Följaktligen är syftet med denna uppsats att undersöka hur fyra dagstidningar skildrade det svenska fotbollslandslaget under EM 2013. Blickfånget ligger på hur maskulinitet reproduceras i deras rapportering där jag tar hjälp av Jesper Fundberg och Connells teorier kring maskulinitet och dess förhållande till idrott. Definitionen av maskulinitet utgår från Connell där han menar att det är den internaliserade manliga könsrollen.⁵ Dess betydelse om hur den reproduceras hänvisas till Fundbergs konklusion om hur vissa värden så som uthärdande av smärta och kroppskontroll idealiseras.⁶ Därutöver används Judith Butlers teori kring hur subjektet skapas inom rådande maktstruktur för att undersöka huruvida detta blir synligt i artiklarna och vad det resulterar i.⁷ Med subjekt hänvisas i detta sammanhang till landslagets spelare samt förbundskapten och maktstruktur syftar på diskursen kring fotboll.

Det metodologiska avsnittet har sin utgångspunkt i Teun A. van Dijks principer kring kritisk diskursanalys där författaren hävdar att en väsentlig faktor i

⁵ Connell, Robert, *Maskuliniteter*, 2. uppl, Daidalos, Göteborg, 2008, s.54.

⁶ Fundberg, 2003, s.192f.

⁷ Butler, Judith, *Genustrubbel: feminism och identitetens subversion*, Daidalos, Göteborg, 2007, s.50f.

metoden är studerandet av relationen mellan dominans och diskurs och hur den manifesteras. På så vis möjliggörs att synliggöra underliggande normer och maktstrukturer.⁸

Det syfte och problemformulering som artikulerats kan sammanfatta i nedanstående frågeställningar:

Hur reproduceras maskulinitet i dagstidningarnas rapportering?

Hur synliggörs att subjektet skapas inom rådande maktstruktur och vilka konsekvenser medföljer utav detta?

1.2 Material och avgränsningar

Det material som kommer att utgöra primärmaterialet i denna uppsats är fyra dagstidningars redogörelser för det svenska landslaget under Europamästerskapet 2013. Med det svenska landslaget avses de spelare som var uttagna till turneringen samt dess förbundskapten Pia Sundhage. De tidningar som har analyseras är: *Dagens Nyheter*, *Svenska Dagbladet*, *Expressen* och *Aftonbladet*. Europamästerskapet spelades i Sverige mellan perioden 10 juli-28 juli.⁹ Samtliga av ovannämnda tidningar är inte begränsade till en lokal kundkrets utan når ut till läsare runtom i landet. Till följd därav har de möjlighet att påverka och skapa opinion i större utsträckning än vad en lokaltidning har. I annat fall hade det även varit intressant att studera lokaltidningars rapportering eftersom matcherna under mästerskapet var uppdelat mellan ett flertal städer. För att arbetet inte ska bli allt för omfattande avgränsas tidsomfånget för strax före, under samt strax efter fotbolls-EM 2013. Mästerskapet blir än mer relevant studieobjekt eftersom det förmodligen råder ett större medialt intresse då det spelas på hemmaplan. Därutöver kommer det begränsas till skildrandet av det svenska damlandslaget och alltså inte de andra deltagande landslagen. Detta på grund av omfattningsskäl men även då det rimligvis råder större medialt intresse för det svenska landslaget bland nämnda

⁸ van Dijk, Teun. A. 'Principles of Critical Discourse Analysis'. *Discourse and Society*, 1993, vol. 4 nr. 2, s.249.

⁹ UEFA. *2013 final tournament*. 2013.
<http://www.uefa.com/womenseuro/season=2013/finals/index.html> (Hämtad 2013-11-21).

tidningar. För att återspeglad av spelarna skall utgå från en sådan neutral bild som möjligt används framför allt reportage, intervjuer och referat. Då en del av uppsatsens syfte är att visualisera underliggande maktstrukturer och normer blir neutrala skildringar än mer motiverade att använda sig av. Arbetet kompletteras dock med de avslutande analyser som skribenterna framförde när mästerskapet var över för svensk del. I dessa krönikor blir deras egna ståndpunkter transparenta. Eftersom samtliga artiklar som publicerats under den givna perioden inte presenteras blir det därmed ändå möjligt att ge en rättvis bild av deras slutsatser kring mästerskapet.

Analyserandet av text kommer utgöra det primära studieobjektet. I annat fall hade även andra media forum, exempelvis tv-kanalers rapportering samt bilder, kunnat studeras. Uteslutandet av dessa faktorer grundar sig i att analyserandet av rörlig bild kräver andra verktyg för att kunna utgöra ett tillräckligt underlag för analys. Då bör även kroppsspråk och omkringliggande praktiker tas i beaktning. Därutöver kommer inte heller public service innefattas vilket motiveras genom att arbetet skulle bli allt för omfattande samt att de har andra riktlinjer och ansvar för vad de får skriva.

Det bör även nämnas att det ter sig omöjligt att vara objektiv i en sådan här typ av uppsats. Av utrymmesskäl har inte varje enskild artikel som skrivits under tidsperioden kunnat presenteras och diskuterats. De synvinklar och aspekter som ventileras samt den problematik som ringas in i denna uppsats bör betraktas som ett resultat av min egen subjektivitet. Därmed finns skäl till att påstå att det inte utgör en verklighetsförankrad bild utan snarare en fragmenterad sådan. Dock möjliggör studien att synliggöra underliggande strukturer och normer som annars hade föreblivit osynliga.

1.2.1 Primär- och sekundärmaterial

Primärmaterial som används är som ovannämnt fyra dagstidningars rapportering kring mästerskapet. Samtliga av dem har haft en flik där det står "EM 2013"¹⁰ där merparten av deras aktuella artiklar har återfunnits. Därutöver har Retriver Resarch använts för att

¹⁰ Här ger tidningarna en mer könsneutral bild än vad UEFA gör som kollar mästerskapen UEFA Women cup 2013.

finna artiklar som publicerats i den fysiska tidningen men inte på internetsidan.

Omfattningen av bevakningen av mästerskapet skiljer sig tidningarna emellan där *Aftonbladet* har utgett flest. Som en konsekvens utav detta presenteras flera artiklar från nämnda tidning. Primärmaterialet består således av sex artiklar från *Aftonbladet*, fyra från *Dagens Nyheter*, fyra från *Expressen*, samt fyra från *Svenska Dagbladet*. De är utspridda över turneringen. Eftersom det svenska landslaget åkte ut ur mästerskapet i semifinalen som gick av stapeln den 24 juli så är de sista artiklarna från den 25 juli.

1.2.2 Källkritik

Vid studerandet av mediabevakning ifrån dags-och kvällstidningar bör det bakomliggande ekonomiska intresset hos aktörerna finnas i åtanke. Ett primärt fokus är försäljandet av sin produkt, i detta fall, dess tidning. Det blir än mer påtagligt när det kretsar kring kvällstidningarna eftersom deras största intäkt inhämtas i från försäljandet av lösnummer. Till följd av det ekonomiska intresset bör neutraliteten i deras innehåll ifrågasättas eftersom läsarens intresse dirigerar skribenternas val av rapportering. Vilka aspekter som upphöjs och vilka som tonas ned blir därmed ett resultat av detta. Följaktligen bör det förstås att skribenterna har möjlighet att ge en fragmenterad bild av händelseförloppet.

Trovärdigheten i det publicerade blir en viktig aspekt att ha i åtanke vid studerandet av artiklar. Återgivandet av de uttalanden som den intervjuade personen har gjort är inte per automatik sanningsenlig. Huruvida författarens redogörelser är verklighetsförankrat blir således problematisk att säkerställa. Därmed försvåras möjligheten att fastställa ifall den intervjuade personen faktiskt har sagt en specifik sak eller om det endast är journalistens tolkning. Samtliga frågor som journalisterna har riktat gentemot spelare och ledare framkommer inte i artiklarna. Av den anledningen blir det än mer komplicerat att verifiera det som skrivits. Dock är uppsatsens huvudsakliga syfte att visualisera porträtteringen av spelarna som tidningarna vill förmedla till läsaren. Den blir påtaglig oavsett sanningshalten i det som skrivits.

1.3 Forskningsetiska bedömningar

De forskningsetiska bedömningar som har tagits hänsyn till i detta arbete är huruvida skribenternas namn och namn på de intervjuade personerna kan offentliggöras. Då artiklarna jag har använt mig av är publicerade med skribenternas namn ser jag inga problem med att skriva ut deras namn. Artiklarna förstås dock som godkända av dagstidningarnas centrala organ och inte som uttryck för den enskilda skribentens åsikter, med undantag för de avslutande krönikorna. Samt de intervjuade personerna består främst av elitfotbollsspelare i en offentlig miljö där de kontinuerligt får sina namn publicerade.

Urvalet av artiklar som framkommer i uppsatsen kan framstå som att de inte tillskriver rapporteringen en representativ bild då alla artiklar som publicerades under den nämnda perioden ej presenteras. Detta på grund av utrymmesskäl. Därmed finns anledning att fundera kring huruvida de aktuella tidningarna utsätts för osaklig bedömning. Samtidigt kan det som framträder i den analysen ändå förstås som lokalisering av en problematik som tidningarna aktivt medverkar att reproducera.

2 Teori och metod

I detta avsnitt artikuleras de teoretiska perspektiven och den metodologiska utgångspunkten. Det är viktigt att tydliggöra att de teorier, metodologiska avsnitt samt en del av tidigare forskningsöversikt tydligt korresponderar med varandra då de diskuterar makt och hur den manifesteras. Samtliga av dem berör inte makt i förhållande till fotboll eller idrott men är möjliga att applicera då normbärande strukturer utgör en vital beståndsdel i deras arbeten.

2.1 Teori

De teorier som används i denna uppsats presenteras i en tematisk uppdelning och inte utifrån enskild författare. På så vis visualiseras de element som är relevanta för uppsatsen. Därutöver minskar det risken för att allt för mycket upprepningar förekommer. Avsnittet inleds med förhållandet mellan fotboll och maskulinitet som sedan övergår i ett resonemang kring maskulinitet i större omfattning. Kapitlet avslutas med artikulerandet av hur maktstrukturer konstruerar och begränsar ett subjekt.

2.1.1 Fotboll – normbärare av maskulinitet

För att kunna visualisera och problematisera de maktstrukturer som råder inom ramen för fotboll är det utav betydelse att studera kring hur dess diskurs är utformad. Vid en förståelse för vad det normativa innebär skapas också förutsättningar för en uppfattning om det avvikande.

Jesper Fundberg har i sin doktoravhandling ”*Kom igen gubbar! - om pojkfotboll och maskuliniteter*” utfört ett fältarbete med ett pojkfotbollslag,

Bollinge IF. Syftet med Fundbergs avhandling är att problematisera och analysera relationer mellan pojkfotboll och maskuliniteter.¹¹ Enligt Jesper Fundberg karakteriseras fotbollens historia av ett enkönat synsätt där dess producenter samt målgrupp är män. Följaktligen framställs fotbollen som ”maskulinitetens arena” där sporten också blir en bärare av maskulinitet. När kvinnor inträder på denna arena attribueras de av olika former av maskulinitet och/eller homosexualitet.¹²

Utifrån sin fältstudie konstaterar Fundberg att det är förekommande inom fotbollssammanhang att identifikation definieras genom vad man inte är. Genom fördömande och hånande av värden och identitet, upphöjs samtidigt ens egen identitet utan att det har uttrycks explicit. Att själv framträda som subjekt kan vara att framställa andra som objekt. Detta resulterar i att man betraktar sig själv som en bärare av normalitet. Fundbergs fältstudie tydliggör att vissa värden idealiserades, bland annat korrekt uppträdande, uthärdande, ett seriöst beteende samt skötsamhet. En god fotbollsspelare förväntas att ”bita ihop” vid förlust och smärta. Likväl bejakades leklusten och att ha roligt på planen.¹³

2.1.2 Kroppen som subjekt

Jesper Fundberg konkluderar i sin studie att vissa attribut, värden och praktiker betraktades som eftersträvansvärda. Kroppen definierades som ett subjekt. ”Att vara tyst och låta kroppen tala och att visa upp den kroppsliga kompetensen var implicita ideal.”¹⁴ Därmed tydliggörs att det verbala tillskrivs en lägre status än det kroppsliga. Kroppen betraktades både som mål och verktyg för att prestera resultat. Förbindelsen mellan kropp och kontroll centraliserades där det tydliggjordes att man skulle ha kontroll över kropp och boll i relation till det aktuella området och de övriga spelarna på planen. Denna kontroll av kroppslig praktik är

¹¹ Fundberg, 2003.

¹² Fundberg, 2003, s.19f.

¹³ Fundberg, 2003, s.54, 184,192f.

¹⁴ Fundberg, 2003, s.192.

karaktiserande drag utifrån en historisk synvinkel beträffande manlighetsfostran. Därutöver tydliggörs att kroppsliga erfarenheter som smärta alstrar ett manligt genus. Smärta, våld och uthärdande blir återkommande tematik om hur pojkar skall göras till män.¹⁵

Fundbergs definierande av kroppen som subjekt har sitt ursprung i Connells analys kring maskuliniteter och dess förhållande till kroppen. Connell hävdar att kroppen och den fysiska upplevelsen utav den, är en ofrånkomlig faktor för den kulturella tolkningen av genus. Kroppsliga erfarenheter utgör en vital beståndsdel när vi betraktar våra liv. Därmed blir de även centrala komponenter i förståelsen av vem och vad vi är.¹⁶

2.1.3 Maskuliniteter – (o)föränderliga?

Connell¹⁷ diskuterar maskuliniteter och hur de produceras och bibehålls där hen med maskuliniteter hänvisar till den internaliserade manliga könsrollen. Vid betraktelsen av maskulinitet som kunskapsobjekt är det oundvikligt att sätta det i relation till någonting. Maskulinitet och feminitet är relationella begrepp i det avseendet att de innebär social avgränsning och kulturella motsatser. Därutöver problematiserar Connell begreppet ytterligare genom ett resonande kring huruvida maskuliniteter kan betraktas som beständiga alternativt föränderliga. Författaren bemöter argument kring att maskulinitet är statiskt och inte kan förändras vilket refereras till att män i sig inte kan ändras. Där görs tydliga sammankopplingar mellan sann maskulinitet och mäns kroppar, att det existerar någonting inneboende i den manliga kroppen alternativt att den sanna maskuliniteten uttrycker något om den manliga kroppen. Dessa typer av argument ifrågasätter Connell då författaren hänvisar till att de normer som utgör könsroller är sociala realiteter vilket resulterar i att sociala förändringar blir genomförbara. Därmed tydliggörs

¹⁵ Fundberg, 2003, s.33, 192f.

¹⁶ Connell, 2008, s.92f, 109.

¹⁷ Då författaren efter publiceringen av *"Maskuliniteter"* har bytt förnamn från Robert till Raweyn kommer det personliga pronomen hen att användas för att visa respekt mot författaren.

författarens ståndpunkt att maskuliniteters konstruktion särskiljer sig från olika samhällen och är historiskt föränderliga. Således bör inte maskulinitet betraktas som ett autonomt ämne utan utgör en del av en struktur och hur dess relation till denna ter sig i uttryck. Dock understryker Connell att aktörer som familj, skola och massmedia innehar en inflytelserik position i denna process eftersom det är först när de överför nya förväntningar som omvandling är möjlig.¹⁸ Följaktligen innehar dagstidningarna en central position i huruvida en viss typ av maskulinitet befästs alternativt transformeras.

Hen diskuterar maskulinitet i förhållande till idrott och sport där maskulinitet återkommande definieras utifrån idrott och sport inom masskulturen. Manliga kroppar i rörelse illustreras ständigt inom idrotten. Idrottens organisering genomsyras av bestående sociala relationer, där mäns idrottsutövande kännetecknas av tävling och hierarki samt ett exkluderande eller dominerande över kvinnor. Detta leder till tydligt uppdelade genusrelationer vilket förverkligas och symboliseras av hur vi uppträder kroppsligt.¹⁹ Connells slutsats om hur maskulinitet produceras inom idrotten blir i detta avseende tillämpbar då den möjliggör ett synliggörande av maskulinitet i rapporteringen kring det svenska landslaget.

2.1.4 Hegemonisk maskulinitet

I Connells diskussion blir även hegemonisk maskulinitet ett centralt begrepp vilket har funnit inspiration från Antonio Gramscis analys av klassrelationerna. Hegemoni ger anvisningar till den kulturella dynamik som möjliggör att en grupp kan vidmakthålla en ledande position i samhällslivet. Hegemonisk maskulinitet definieras som: ”Den konfiguration av genuspraktik som innehåller det för tillfället accepterade svaret på frågan om patriarkatets legitimitet.”²⁰ Detta resulterar i ett legitimerande och reproducerande

¹⁸ Connell, 2008, s.54, 80, 83.

¹⁹ Connell, 2008, s.94f.

²⁰ Connell, 2008, s.115.

av mäns dominanta position och kvinnornas underordnande. Hegemoni framkallas om och när det existerar en förbindelse mellan kulturella ideal och institutionell makt. Här finns möjlighet att sammankoppla de kulturella ideal som existerar för en fotbollsspelare och var den institutionella makten återfinns i fotbollens diskurs. När de ideal som Fundberg presenterade under tidigare avsnitt återkommande frambringas, tenderar det att befästa en hegemonisk maskulinitet.

Connell postulerar därefter att hegemoni präglas utav ett framgångsrikt hävdande av auktoritet snarare än fysiskt våld. De högsta nivåerna inom näringslivet, militären och staten offererar en relativt övertygande bild av maskulinitet. Dess status hotas inte avsevärt av feministiska kvinnor och oliktankande män. Connell betonar att hegemonisk maskulinitet omfattar en strategi som uppnått en allmän acceptans men påpekar också att den inte per automatik behöver vara bestående utan är en historiskt föränderlig relation. Att nya grupper kan utmana gamla lösningar och konstruera en ny hegemoni exemplifierar detta.²¹ Dagstidningarnas val av hur det rapporterar kan därmed tolkas ge anvisningar om hegemonisk maskulinitet existerar och därmed nått en allmän acceptans.

2.1.5 Maktstrukturer skapar subjekt

Den maktordning som existerar bidrar inte enbart till att befästa en hegemonisk maskulinitet utan sätter därutöver ramarna för hur subjekt skapas och definieras. I detta sammanhang härleder begreppet subjekt till landslagets spelare samt dess förbundskapten. Författaren Judith Butler skriver i "*Genustrubbel*" att subjektets definition och produktion har en begränsad möjlighet att röra sig utanför detta. Hon understryker att frågan om subjekt spelar en avgörande roll för all politik och särskilt feministisk politik. Subjektets politiska konstruktion innebär nämligen²² accepterande och exkluderande syften.

²¹ Connell, 2008, s.115.

²² Butler, 2007, s.50f.

Författaren argumenterar för att genusnormer skall upplösas och menar på att detta skulle resultera i en expanderings av genusvarianter och att den statiska identiteten försvagades. Den uppdelningen som karakteriserar heterosexualitet: ”man” och ”kvinna” skulle därmed undermineras.²³

Butlers teori kring hur subjekt skapas inom de rådande maktstrukturerna kan härledas till att diskursen kring fotboll blir liktydligt med en form av maktstruktur. I den maktstrukturen har ett kön haft tolkningsföreträde vilket därmed formerat dess konstruktion. Således kan det därmed begränsa vilka praktiker som anses vara eftersträvansvärda.

Något som kommer till uttryck både i Butler, Connells teorier och som även urskiljs i Fundbergs avhandling är makt och dess strukturer även om de yttras på olika sätt. Butler hävdar att subjektet skapas inom ramen för en rådande maktstruktur och Connell diskuterar hegemonisk maskulinitet. I Fundbergs studie tydliggörs hur maskulinitet blir liktydligt med normalitet och följaktligen innehar en maktbärande position. Fotboll som idrott har dominerats av män och maskulinitet har utgjort en normgivande faktor samtidigt som den fotboll som kvinnor spelar har betraktats som avvikande. Till följd därav blir makt och hur den tar sig i uttryck i tidningarnas rapportering en motiverad faktor att studera vilket gör kritisk diskursanalys som en relevant metod att tillämpa.

2.2 Metod

Det aktuella partiet presenterar kritisk diskursanalys som utgör uppsatsens metod. Den hämtar inspiration från Teun A. van Dijk's principer kring metoden. Dock kan den betraktas som modifierad då metoden tydligt samarbetar med de teoretiska perspektiven som presenterades under ovannämnda avsnitt (2.1).

Som tidigare nämnt har fotboll som idrott kännetecknats av ett enkönt förhållningssätt där maskulinitet har erhållit en nästintill hegemonisk position inom sporten. Som konsekvens utav detta har kvinnornas plats i diskursen

²³ Butler, 2007, s.228.

präglats av en återkommande kamp om legitimitet. Detta ger uppskov till ett reflektande över vilka normbärande faktorer som vidmakthåller och befäster denna maktsituation. Därmed blir makt och hur den tar sig i uttryck ett centralt studieobjekt.

Van Dijk menar på att en kritisk diskursanalys särskiljer sig från andra diskursanalyser då den inte har för avsikt att bidra till en specifik teoriskola, paradigm eller disciplin. Kritisk diskursanalys karakteriseras av att dess studerande av social ojämlikhet koncentrerar sig på diskursers roll i (re)produktion av och motstånd mot dominans. En vital beståndsdel är analyserandet av relationen mellan dominans och diskurs och hur den manifesteras. Makt och dominans behöver inte per automatik vara synlig utan kan snarare vara organiserad och institutionaliserad. Därutöver betonar författaren att metoden omöjligtvis kan leda till att analytikern förhåller sig opartisk vid studerandet. Istället intar skribenten en sociopolitisk ställning och utgår rimligtvis från ett perspektiv som visualiserar den underordnades position. Detta på grund av att de utgör den huvudsakliga målgruppen som tvingas genomgå ojämlikhet. I denna uppsats betraktas det svenska landslaget besitta en underordnad position då de har inträtt i en sfär där maskulinitet har blivit synonymt med normalitet. Följaktligen är det deras eventuella upplevelse för ojämlikhet som finns i beaktning. Måltavlan för den kritik som framhävs blir den maktelit som producerar, legitimerar, bibehåller eller ignorerar ojämlikhet och orättvisa. Denna kritik bör inte adresseras gentemot enskilda individer och händelser utan bör vara generell och riktas mot strukturer och grupper där maktrelationer mellan grupper involveras.²⁴ Företeelser som under arbetets gång har betraktats som anmärkningsvärda riktas därmed inte gentemot enskilda journalister. Snarare förstås dessa som en del av en större struktur men där dagstidningarna är verksamma aktörer att befästa eller förändra denna struktur.

Därutöver poängterar Van Dijk att makt inte är begränsat till handlingar och aktioner utan omfattar även makt över tankeverksamhet. Det förra refererar till exempelvis begränsade av någons frihet medan det senare hänvisar till att man kan påverka någons medvetande för sina egna intressens skull. Att influera

²⁴ van Dijk, Teun. A.1993, s.249, 252f, 255.

någon annans medvetande leder till att studerandet av tal och text blir essentiellt. Texter som ger sken av att vara neutrala och accepterade kan vara verksamma aktörer i reproduktion av dominans. De artiklar som används i denna uppsats kan vid första anblick ge sken av neutralitet och blir därmed än mer betydande studieobjekt. Dessa artiklar vänder sig till läsare som är intresserade av att läsa kring rapporteringen av Europamästerskapet. Samtidigt bör det förstås som att tidningarna innehar en maktposition då de har möjlighet att påverka och styra läsaren i en viss riktning genom att exempelvis skapa och bibehålla föreställningar. Således är språket och brukandet utav det, betydande och nödvändiga komponenter när en kritisk diskursanalys utförs. Med dessa verktyg möjliggörs ett synliggörande av (re)produktion av dominans och ojämlikhet.²⁵

I sin text diskuterar även författaren diskursiva rättigheter. Med begreppet hänvisar han till huruvida man har möjlighet att påverka diskursen. En diskursiv rättighet blir därmed ett maktverktyg och en frånvaro utav det exkluderar människor från ett innehavande av makt. När vissa perspektiv och åsikter inte ges utrymme tenderar en diskurs att bli en segregerad struktur.²⁶ Då den fotboll som kvinnor utövar i vida sammanhang har jämförts med mäns utövande bör det ifrågasättas huruvida kvinnliga fotbollsspelare innehar diskursiva rättigheter att påverka och förändra fotbollens struktur eller om dess diskurs redan är befast.

För att studera huruvida det existerar normbärande maktstrukturer inom fotbollens diskurs blir tillämpandet av kritisk diskursanalys en relevant metod att använda sig av. Den möjliggör ett analyserande av språkets och samhällets roll i förhållande till makt. Därutöver underlättar metoden för ett explicit ställningstagande vilket här utgår från fotbollsspelande kvinnors underordnade position.

²⁵ van Dijk, 1993, s.254, 279.

²⁶ van Dijk, 1993, s.260f.

3 Litteraturöversikt och tidigare forskning

I detta avsnitt presenteras tidigare forskning som underlättar för läsning av efterföljande kapitel. De olika aspekterna som framkommer knyter an till det teoretiska och metodologiska avsnitt som har presenterats. Relationen mellan medier, genus och makt fördjupas genom Gunilla Jarlbro. Jonny Hjelm's verk uppåddar för en diskussion kring huruvida dam- och herrfotboll kan jämföras. Jesper Andreasson har studerat maskulinitet och feminitet i ett damallsvenskt lag och skapar möjlighet för ytterligare problematisering av begreppen. Därefter återkommer Jesper Fundbergs studie från kapitel 2 om förhållandet mellan pojkfotboll och maskulinitet. Som avslutning återfinns på vilka sätt min studie kan tillföra något i sammanhanget.

3.1 Medier, genus och makt

Gunilla Jarlbro är professor i medie-och kommunikationsvetenskap och skriver i ”*Medier, genus och makt*” om förhållandet mellan medier, genus och makt. Jarlbro hävdar att medierna är aktiva aktörer i konstruerande av betydelser och föreställningar i en given kultur och besitter på så vis en inflytelserik position. Media har dels makt att skapa stereotypa föreställningar kring genus men innehar även förmågan att göra det mot-

²⁷
satta.

I kapitlet ”*Varför heter det inte herrfotboll?*” ventileras hur genus och kön gestaltas i medierapporteringen inom idrott. Enligt författaren är det vanligt förekommande att kvinnliga idrottsutövare presenteras vid förnamn istället för titel, förnamn och

²⁷ Jarlbro, 2006, s.80.

efternamn, där det senare oftare inträffar bland manliga idrottsutövare. Tillämpandet av enbart förnamn bidrar till att marginalisera, trivialisera och underminera de kvinnliga idrottsutövarna. Därutöver drar Jarlbro slutsatsen att inom idrottens sfär gestaltas mannen som bärare av det normativa och kvinnan som det avvikande vilket förstavelser såsom *kvinn*a eller *dam*, exempelvis damfotboll, manifesterar.²⁸

Författaren diskuterar även förhållandet mellan dels en journalistik vars riktning blir allt mer marknadsdriven och därutöver nyhetsproducenters roll i demokratin. Den marknadsdrivna journalistiken präglas av återkommande krav på att upplagan skall öka och ett eftersträvande om att vara först och störst. Därmed begränsas utrymmet för reflektion och eftertanke. När kvinnors utrymme i mediasammanhang reduceras försvarar sig journalister med att man endast illustrerar en verklighetsförankrad bild. Jarlbro intar en kritisk ståndpunkt kring huruvida sådan typ av retorik förekommer i sammanhang som inte berör genusrelationer. Istället menar hon att självständig granskning är en prioriterad faktor för journalistkårens synvinkel på sin yrkesroll men där genusaspekten inte verkar inkluderas.²⁹

Författaren konkluderar att kvinnor i mediasammanhang återkommande definieras genom en deskription utifrån vad de inte är. Därutöver ger Gunilla Jarlbro anvisningar på hur man inom media bör skriva för att återge en sådan könsneutral bild som möjligt. Exempelvis bör begreppet idrottsutövare användas istället för idrottsman. Författaren föreslår därtill att man skall avhålla sig från termer som exempelvis flicka och tjej när man skriver om vuxna kvinnor.³⁰ Jarlbros analys av relationen mellan medier, genus och makt blir aktuell i sammanhanget då det utgör centrala faktorer i uppsatsen. Författarens arbete cirkulerar inte enbart på förhållandet mellan dessa komponenter och fotboll utan till mediabevakning i stort. Därmed kan det te sig som att ett lokaliserat studieobjekt, i detta fall Europamästerskapet i fotboll, fyller en funktion. Författarens konklusioner om hur könsneutral bevakning bör se ut kommer även att användas i efterkommande kapitel som ett verktyg för studerandet av mediernas text.

²⁸ Jarlbro, 2006, s.84-86.

²⁹ Jarlbro, 2006, s.69f, 146.

³⁰ Jarlbro, 2006, s.146f, 149f.

3.2 Kan damfotboll och herrfotboll jämföras?

Jonny Hjelm³¹ arbetar som historiker vid Umeå Universitet och menar på att när kvinnor och flickor gavs inträde på fotbollsplanen betraktades det länge som något nytt och främmande. Herrfotbollen blev en given punkt att referera till. Både nationellt och globalt hade fotbollen därutöver erhållit statusen som ”kungen bland idrotter”. Då det var visuellt möjligt att se skillnaderna mellan manliga och kvinnliga prestationer blev jämförelser naturliga. Författaren påpekar dessutom att fotbollens bredda räckvidd har inneburit att många män inte imponerats av kvinnliga fotbollsspelarens prestationer eftersom de själva presterar, eller tidigare presterat ungefär på samma nivå. Där gör han distinktion med exempelvis fridrott eller störtlopp vars idrottsutövare inte är lika stort i antal.³²

Därutöver framhäver Jonny Hjelm att en förekommande ståndpunkt bland supportrar till damfotboll har varit att dess fotboll ska värderas utan att titta på herrfotbollen. Dessa idrotter bör med andra ord inte jämföras. Argumentationen cirkulerar ofta kring att dess olikheter är markanta och därmed är det två helt olika idrotter. Jonny Hjelm ifrågasätter detta och hävdar att dess skillnader inte är så pass påfallande att jämförelser inte är meningsfulla.³³

Författaren har utfört en studie där han jämfört åtta mästerskapslandskamper, fyra för herrar (VM Tyskland 2006) och fyra för damer (USA 2003). Hans jämförelse bestod i att betrakta förekomsten av olika typer av fotbollstekniker, exempelvis långpass, dribblingar och felpass. Resultatet av studien visar på att skillnaderna var förhållandevis liten mellan det svenska damlandslaget och herrlandslaget.³⁴ Jonny Hjelm's studie är relevant men är därutöver begränsad till fotbollsteknik. Hans

³¹ Jonny Hjelm har varit en aktiv skribent gällande damfotboll. I exempelvis *Amasoner på planen: svensk damfotboll 1965-1980*, beskriver han damfotbollens utveckling under åren 1965-1980. Han konkluderar att dess framstående utveckling är ett tydligt exempel på hur traditionstyngda maskulina idrotter kan reformeras samt att genom damfotbollen har tidigare föreställningar ifrågasatts. Hjelm, Jonny, *Amasoner på planen: svensk damfotboll 1965-1980*, 1. uppl., Boréa, Umeå, 2004.

³² Hjelm, Jonny, Den dåliga damfotbollsspelaren, *Idrottsforum*, 2007-08-29. <http://idrottsforum.org/articles/hjelm/hjelm070829.pdf>. s.4f.

³³ Hjelm, 2007, s.5.

³⁴ Hjelm, 2007, s.1.

konstaterande om att skillnaderna var relativt små möjliggör för jämförelser mellan idrotterna. Jag ämnar inte att motargumentera honom kring spelarnas fotbollstekniska kompetens men snarare vad detta kan resultera i för någonting. Hans slutsatser saknar en analytisk dimension då han förutsätter att komparationer stannar vid det fotbollstekniska men förbiser att det kan utgöra en bidragande faktor till att även ge legitimitet för jämförelser inom kringliggande praktiker. Därutöver kan detta innebära en avsaknad på förståelse för fotbollens maskulina utformning och därmed utestänga andra tänkbara tolkningar. Vad som uppfattas som en ”bra” respektive ”dålig” fotbollsteknik kan betraktas som en produkt av sportens enkönade prägling.

3.3 Maskulinitet i ett kvinnligt fotbollslag

Jesper Andreassons artikel ”*Mellan svett och mascara: Maskulinitet i ett kvinnligt fotbollslag*” består av en intervjustudie med spelare från ett damallsvenskt fotbollslag där han valt det fiktiva namnet Solby IK för klubben. Intervjuerna och dess efterkommande analys är centrerat kring hur spelarna själva beskriver och upplever feminitet och maskulinitet men därutöver hur det skapas och reproduceras.³⁵ Maskulinitet härleder till egenskaper som exempelvis fysisk styrka, kondition och snabbhet och som kan tolkas inta en nästintill hegemonisk position inom idrotten. Jesper Andreasson menar att fysisk träning och idrottsutövande till stor del behandlar ett bekräftande av redan existerande könsidentiteter. Författaren konkluderar att spelarna i Solby IK förkroppsligar en ambivalens där deras bejakande av maskulinitet och feminitet varierar beroende på situationens utseende och därutöver utifrån vilket perspektiv de har på tillvaron. Till följd av att spelarna både bekräftar och distanserar sig mot normerna för det feminina hävdar författaren att kvinnorna i Solby blir svåra att kategorisera. Som idrottskvinnor kan de varken uppfylla identitetsnormerna för den ”riktiga” idrottsmannen eller den ”riktiga” kvin-

³⁶
nan.

³⁵ Andreasson, Jesper. Mellan svett och mascara: Maskulinitet i ett kvinnligt fotbollslag. *Idrottsforum*. 2006-09-13. <http://idrottsforum.org/articles/andreasson/andreasson060913.pdf>.

³⁶ Andreasson, 2006, s.3,7,13f.

Jesper Andreassons studie bringar förståelse för den ambivalenta situation som kvinnliga fotbollsspelare kan försättas i, där man eftersträvar maskulinitet alternativt feminitet beroende på sammanhanget. Läsaren erhåller insikt för den identitetsförvirring som kan uppstå till följd utav detta. Samtidigt ter det sig om studien visar på en avsaknad av problematisering av begreppen maskulinitet och feminitet. Begreppens existens anses nästintill föregiven och definitionen som återfinns är tämligen begränsad. Den tar inte hänsyn till att begreppen kan betraktas som dynamiska. Det kan te sig som att författaren snarare bekräftar den rådande dikotomiska könsordningen, vilket slutsatsen om att dessa kvinnor blir svåra att kategorisera, illustrerar. Det finns anledning att ifrågasätta kategoriseringens förekomst. En mer snäv tolkning utav detta är att författaren implicit hävdar att spelaren endast har två identiteter att välja mellan, ” den riktiga idrottsmannen” eller ” den riktiga kvinnan”. Behovet av att göra denna kategorisering vidmakthåller snarare den rådande genusordningen och legitimerar upprätthållandet av enbart dessa identiteter.

3.4 Fotboll - Maskuliniteters reproduktion eller reflexiv lek?

I kapitel 2 presenterades Jesper Fundbergs studie om relationen mellan pojkfotboll och maskulinitet. Som avslutning i sitt arbete diskuteras huruvida fotbollen bör beskådas som en reproduktion av vissa genusordningar och maskulinitet eller som en reflexiv lek som betraktar pojkfotboll som en autonom sfär. Hans slutsats är att normalitet reproduceras inom fotbollens diskurs där dess vardag präglas av hegemonisk maskulinitet. Samtidigt innebär det inte per automatik att man tar med sig det till samhället utanför. Därmed är relationer mellan pojkfotboll och maskulinitet både dynamiska, paradoxala och lekfulla.³⁷ Fundbergs slutsats porträtterar en nyanserad bild av pojkfotboll som både en arena för reproduktion av maskulinitet men därutöver en reflexiv lek. Fundberg har en viktig poäng i att inte observera situationen som unilateral. Samtidigt råder en avsaknad på vidare problematisering av vad bedömning av pojkfotboll som en auto-

³⁷ Fundberg, 2003, s.197-199.

nom sfär kan medföra. Hans studie har tydligt visat på att pojkfotbollen inneburit att maskulin heteronormativitet upphöjts och där nedvärderande attityder accepterats.³⁸ Att legitimera sådana typer av uppförande kan stanna inom det specifika fotbollslaget men kan därutöver bli karakteriserande för hela fotbollens diskurs och även för samhället i stort.

De olika författarnas verk lokaliserar ett flertal viktiga aspekter vilket artikulerats efter varje presentation utav dem. Både Fundberg och Andreassons studie bygger på iakttagelser samt intervjuer med enskilda spelare. På så vis tydliggörs hur spelare upplever en viss situation. Samtidigt omfattar de inte en analys av det allmänna samtalet kring sporten. Genom att studera en allmän diskurs, som i detta fall återfinns i nyhetstidningars rapportering, blir det genomförbart att urskilja hur viss tematik normaliseras och reproduceras.

³⁸ Fundberg, 2003, s.198.

4 Analys och diskussion

I detta avsnitt ämnar jag att studera och analysera dagstidningarnas rapportering utifrån de teorier och metod som har presenterats, (se kapitel 2). Analysen är ej strukturerad efter artiklarnas kronologiska ordning utan istället tematiskt.³⁹ Detta för att underlätta för läsaren och minska förekomsten av irrelevanta upprepningar. Rubriceringarna av varje delkapitel utgörs av relevant tematik som lagts märke till utifrån primärmaterialet. Analysen består av åtta delar: ”Reproduktion av maskulinitet”, ”Trivialiserande”, ”Herrfotboll som norm”, ”Kategorisering av spelare”, ”Jämförelser med historien”, ”Damfotbollens ambassadörer”, ”Avslutande krönikor” samt ”Diskursiva (o)rättigheter”. De tematiska uppdelningarna behandlar hur maskulinitet reproduceras men samtidigt hur spelarna på olika sätt tilldelas en underordnad position. I det sistnämnda kapitlet ”Diskursiva (o)rättigheter” leds de övriga delarna in i ett reflekterande över fotboll som en maktstruktur. Avslutningsvis återfinns under 4.2 Diskussion en självreflekterande tankeställare om arbet samt en återknytning till inledningen om relationen mellan mediernas roll och en jämställd fotbollsbevakning.

4.1 Analys

4.1.1 Reproduktion av maskulinitet

I *Svenska Dagbladet* beskrivs hur Nilla Fischer, ”den hårdföra backklippan” har fångat folkets hjärtan och blivit en av de mest hyllade ur den svenska truppen.⁴⁰ Att benämna henne som ”den hårdföra backklippan” ger sken av att skribenten har

³⁹ Artiklarna i fotnoterna kommer att presenteras som *Aftonbladet* 1, 2 och så vidare. Detta görs för att underlätta läsningen. För fullständig presentation av artiklarna, se referenslista.

⁴⁰ *Svenska Dagbladet* 1.

dedikerat spelaren karakteriserande maskulinitetsdrag. Ordval som ”hårdföra” samt ”klippan” tyder på betoning av styrka.

Den hårdare framtoningen hos Nilla Fischer återfinns även vid ett annat tillfälle. Under en match protesterade spelaren gentemot domaren vilket resulterade i en varning, ett gult kort. Spelaren lovar dock att hålla en lite mer dämpad attityd i fortsättningen vilket detta citat indikerar på: ”Jag får se till att hålla käften helt enkelt.”⁴¹ I artikeln framkommer också att Fischer uppskattade det tuffa fysiska motstånd som Italien bjöd på.⁴² Journalistens formulering på vilket sätt Nilla Fischer ska inta en lite mer lågmäld profil samt uppmärksamheten kring Fischers uppskattning av det fysiska motståndet anvisar på attribuerande av maskulinitet. Accentuering på uthärdande och smärta var enligt Jesper Fundbergs studie typiska exempel på hur pojkar skall göras till män. I detta avseende kan det tolkas som hur detta även blir påtagligt i det svenska landslaget. Sålunda ges antydningar om att diskursens maskulina prägel även återfinns i rapporteringens porträttering av spelarna. Nilla Fischers personliga reflektion om att hon i fortsättningen ska tiga kan även tolkas som att kroppen skall ges företräde framför den verbala kommunikationen. Att låta kroppen tala är enligt Fundberg utmärkande ideal för en fotbollsspelare.

Efter semifinalsförlusten mot Tyskland intervjuas Kosovare Asllani av *Expressen* där det framkommer att spelaren har haft en svår smärta i foten men som hon har valt att tiga om när frågor har kretsat kring det. Asllani betonar att smärtan har varit påtaglig under längre tid men där hon har valt att fokusera bort det.⁴³ Här blir det märkbart att spelaren upplever smärta men väljer att genomlida den via förträngande av dess förekomst. Fundberg skulle även här poängtera att reproduktion av maskulinitet blir synlig då en god fotbollsspelare förväntas bita ihop vid smärta.

⁴¹ *Expressen* 1.

⁴² *Expressen* 1.

⁴³ *Aftonbladet* 1.

Vid ett tillfälle har både Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet refererat till samma TT-artikel rubricerad ”Extra kilon bakom Asllanis succé”⁴⁴. Beaktansvärt i detta fall är att tidningarna använder en artikel från TT istället för att ha egna utsända journalister på plats. Det signalerar att mästerskapet bortprioriteras för att ge plats för andra nyheter. Juli brukar vanligtvis inte vara den mest nyhetsspäckade månanden.

I nämnda artikeln framhävs hur en viktökning ifrån Kosovare Asllanis sida har varit den bakomliggande orsaken till hennes framgångar. Förbundskaptenen Pia Sundhage hade vid ett tidigare tillfälle hävdat att Asllani vägde för lite för att kunna spela sex matcher i ett europamästerskap. Asllani betonar att hon har tagit till sig synpunkterna och har uppnått tre krav som man ställde på henne; ökad styrka, förbättrad uthållighet och ökning i vikt.⁴⁵ Utifrån detta synliggörs vilka värden samt egenskaper som en fotbollsspelare bör eftersträva för att bli en bra spelare. En tydlig koppling till Connell, Fundberg samt Andreasson inlägg blir i och med detta relevant. Connell och Fundberg framhäver nämligen kroppen som ett subjekt och hur kroppslig kontroll idealiseras. Andreasson poängterar tydligt att upphöjandet av egenskaper som styrka, kondition och snabbhet manifesterar maskulinitet och att det därutöver har erhållit en nästintill hegemonisk status inom idrottsvärlden. Nyckeln till framgång hos en enskild spelare kan följaktligen uttydas som att det ligger i kroppens uthållighet och styrka. Samtidigt bör de förstås som egenskaper som kan vara viktiga för att utföra ett bra fotbollsspel. Dock tenderar uppvisningen av dessa egenskaper som vedertagna ideal för en fotbollsspelare sakna vidare reflektion vad detta kan resultera i. Här finns utrymme att fundera kring om detta befäster en hegemonisk maskulinitet inom fotbollen där dessa egenskaper är åtråvärda för alla spelare.

⁴⁴ Svenska Dagbladet 2 samt Dagens Nyheter 1.

⁴⁵ Svenska Dagbladet 2 samt Dagens Nyheter 1.

4.1.2 Trivialiserande

Vid en intervju med Caroline Seger efter förlusten i semifinalen som spelades gentemot Tyskland tydliggörs journalistens betoning på det sentimentala. Journalistens beskriver Caroline Seger på detta sätt: "Under tiden som hon varmt och öppet berättar om sina känslor kommer tårarna. Hon sväljer, vänder sig bort och ber om ursäkt."⁴⁶ Tonvikten på känslomhet blir en tydlig kontrast till hur en god fotbollsspelare skulle uppträda enligt Fundbergs studie, nämligen att bita ihop vid förlust och smärta. Att journalisten väljer att lägga vikt vid detta blir därmed ett upphöjande av känslomhet. Det anmärkningsvärda är inte betoningen av att spelaren faller tårar, för det bör förstås i det sammanhang som rådde, i en avgörande semifinal där mycket stod på spel. Snarare är det skribentens ordval av *hur*⁴⁷ Caroline Seger gör detta. Adverbet "varmt" och "öppet" signalerar att hon gärna vill prata om det.

Förekomsten av trivialisering blir även påtaglig i en intervju med Lotta Schelin som *Aftonbladet* publicerat. Där återfinns en beskrivning av Lotta Schelin som "Kållerredstjejen" i en mening om att hon i mästerskapet som spelades på hemmaplan redan har gjort fem mål på sin egen bakgård.⁴⁸ Gunilla Jarlbro uppmanar att avhålla sig från användandet av beteckningen tjej när det kretsar kring vuxna kvinnor då det innebär en könsneutral gestaltning av personen i fråga. Att porträttera spelare som "Kållerredstjejen" illustrerar på så vis det Jarlbro menar är ett underminerade alternativt trivialiserade av en människa. Lotta Schelin porträtteras inte som det centrala i detta avseende, nämligen en framstående idrottsutövare. Samtidigt kan detta trivialiserande också förstås som ett tecken på att försöka minska distansen mellan läsare och en offentlig spelare genom att skapa en mer personlig bild.

När skribenters beskrivningar tenderar att trivialisera spelarna kan det tolkas som ett dolt maktutövande som van Dijk beskrev. De har nämligen möj-

⁴⁶ *Aftonbladet* 2.

⁴⁷ Egen kursivering.

⁴⁸ *Aftonbladet* 3.

lighet att därigenom leda läsarens föreställningar i en viss riktning och i detta fall tillskriva legitimitet till bagatellisering av spelarna. Därmed exemplifierar detta hur språket används som ett redskap för att reproducera dominans då spelaren försätts i en underordnad position.

4.1.3 Herrfotbollen som norm

När kvinnorna tillgavs inträde till fotbollen, som tidigare erhållit en enkönad stämpel, blev jämförelser med herrfotbollen naturliga enligt Jonny Hjelm. Detta är något som även kommer till uttryck i skribenternas rapportering från Europamästerskapet.

Vid en intervju med Lotta Schelin påträffas en återkoppling till en presskonferens där en av herrlandslagets mest centrala fotbollsspelare, Zlatan Ibrahimovic, fick frågan om vem som var Sveriges bästa anfallsspelare, då han dock avstod från att besvara frågan. Samma fråga adresserades gentemot Lotta Schelin där hennes svar lyder: ”Zlatan kommer alltid att vara kungen. Han är fantastisk, sen har vi andra bra fotbollsspelare på damsidan i Sverige också.”⁴⁹ Därefter får hon följdfrågan om huruvida hon i så fall är drottningen och där hennes respons indikerar på att det är upp till andra att avgöra.⁵⁰ När Lotta Schelin får frågan om vem som är Sveriges bästa anfallare blir det en tydlig indikator på att jämföra hennes fotbollsspel med det som Zlatan Ibrahimovic bedriver. Att låta de båda spelarna utmana varandra i bemärkelsen att vara Sveriges bästa anfallare har en benägenhet att därutöver betrakta deras idrottsutövande som likartat. Jonny Hjelmns argument, att kvinnliga fotbollsspelares fotbollstekniska förmåga kan jämföras med manliga, tenderar att ge legitimitet för journalister att ställa sådana här typer av frågor. Intentionerna från journalistens sida kan te sig svåra att fastställa utan att ha diskuterat frågan med skribenten. Det kan tolkas som en yttring på ett upphöjande av Schelins kompetens som fotbollsspelare genom att likställa det med Ibrahimovics spelförmåga. Oavsett det underliggande motivets innehåll är

⁴⁹ *Aftonbladet* 3.

⁵⁰ *Aftonbladet* 3.

det utav större betydelse vilket utfall detta kan få. Det tendererar att legitimera och normalisera jämförelser mellan kvinnliga och manliga fotbollsspelare.

I en artikel ifrån *Expressen* framkommer också jämförelsen mellan Lotta Schelin och Zlatan Ibrahimovic. Där framgår dock tydligt att Lotta Schelin inte eftersträvar att jämföras med Zlatan Ibrahimovic. Samtidigt undermineras hon genom att framstå som att jämförelsen med stora spelare ändå är häftig samt trivialisera hennes eget spel av att hon bara försöker göra hennes grej.⁵¹ Beaktansvärt i detta avseende är delvis den återkommande jämförelsen mellan Lotta Schelin och Zlatan Ibrahimovic. Det ter sig som skribenten eftersträvar att läsaren skall förknippa dessa spelare med varandra. Därutöver att Lotta Schelin trivialiseras genom att kompareringen ändå skulle vara häftig. Det blir återigen märkbart hur spelaren försätts i en underordnad position.

Vid en annan intervju med Lotta Schelin blir den komparerande aspekten återigen påtaglig. Det centrala i artikeln är Schelins eventuella målgester som kan komma till användning när mål har utförts. I slutet av artikeln efterfrågar författaren huruvida välkända målgester som Thomas Brodin och Kenneth Andersson har gjort skulle vara ett tänkbart alternativ för Lotta Schelin.⁵² Således kan dessa målgester som tidigare manliga fotbollsspelare har gjort betraktas som eftersträvansvärda även för kvinnliga fotbollsspelare. Det signalerar dessutom att förekomsten av sammankopplingar med herrfotboll inte är begränsat till själva fotbollsspelet utan dess räckvidd sträcker sig till omkringliggande praktiker, exempelvis målgester.

De tidigare nämnda artiklarna går i en riktning mot likformighet då hänvisningar till manliga fotbollsspelare uppenbaras. Connells ståndpunkt gällande relationen mellan jämställdhet och likformighet blir i detta sammanhang relevant. Hen argumenterar nämligen för att det är missvisande att påstå att jämställdhet uppnås genom likformighet då man förbiser begreppets komplexitet. Jämställdhet uppnås snarare genom förändring i den rådande institutionella struk-

⁵¹ *Expressen* 2.

⁵² *Aftonbladet* 4.

tur som från början gav elitens makt legitimitet.⁵³ Detta aktualiserar därmed en tankeställare om dessa hänvisningar som tyder på likformighet snarare vidmakthåller en ojämlikhet där herrfotbollen även i fortsättningsvis får utgöra normen.

4.1.4 Kategorisering av spelare

Kosovare Asllani är den enda i landslagstruppen med som har utlandsfödda föräldrar. Familjen har kosovoalbanskt ursprung medan Kosovare Asllani är född i Kristianstad. Detta lyfte *Dagens Nyheter* upp i en artikel då de frågade nämnda spelare: ”Varför är det så få invandrartjejer i svensk fotboll?”⁵⁴ Asllani ger ett tveksamt svar men konstaterar ändå att förekomsten av förebilder är begränsad och att det kan vara en bidragande faktor.⁵⁵ Frågan som Kosovare Asllani får är på många sätt anmärkningsvärd då författaren förutsätter att hon kan ge en representativ bild för alla kvinnor med utländskt påbrå som lever i Sverige och att deras åsikter kan kanaliseras genom henne.

Följdfrågan som Asllani mottager är huruvida hon tror att bristen kan hänvisas till kulturskillnader och där hon svarar att det absolut kan medverka till det begränsade antalet där många tjejer inte tillåts spela fotboll för sina föräldrar.⁵⁶ Författarens intentioner att lokalisera problemet till kulturskillnader och Asllanis svar kring föräldrars restriktioner är beaktansvärd. På så vis osynliggörs att problematiken även kan återfinnas i diskursens, alternativt institutionernas utformning. Den sociala bakgrunden ter sig som den självklara orsaken.

Skribentens intentioner bör inte helt avfärdas för det visualiserar ett existerande problem med det begränsade antalet invandrartjejer som spelar fotboll. Författaren har även riktat frågan till företrädare för det svenska fotbollsforbundet. Deras svar signalerar också att kulturskillnader är de mest iögonfallande orsaken. Landslagschefen Marika Domanski Lyfors innehar en optimistisk syn och tror att framtiden kommer in-

⁵³ Connell, 1995, s.235.

⁵⁴ *Dagens Nyheter* 2.

⁵⁵ *Dagens Nyheter* 2.

⁵⁶ *Dagens Nyheter* 2.

nebära förändringar i frågan och förmodar att Kosovare Asllani kan väcka fotbollsin-
tresset hos unga tjejer runtom i landet.

Landslagschefen uttrycker:

Jag tror att det finns många invandrantjejer som kan identifiera sig med
"Kosse"⁵⁷ och som ser att det går att komma hela vägen till landslaget för
en tjej med den bakgrunden.⁵⁸

Här tydliggörs att även företrädare för det svenska fotbollsforbundet hävdar att Koso-
vare Asllani kan vara ombud för alla unga tjejer med utländskt påbrå. Landslagschefen
ordval av "den bakgrunden" kan tolkas som en illustration på detta. Därutöver blir, även
om det är omedvetet, tydligt att skribenten legitimerar ett kategoriserande av Kosovare
Asllani som invandrantjejen.

Denna typ av kategorisering kan härledas till Butlers teori om att en struk-
tur tillåts konstituera dess subjekt. Landslagschefen kan ge sken av att företräda fotbol-
len som struktur och tar sig friheten att definiera spelaren som en person som "tjej med
den bakgrunden". Det kan dessutom signalera på hur normalitet skapas genom att defi-
niera något som avviker. Till följd därav tydliggörs att det normativa inom fotbollen
inte innefattar tjejer med invandrarbakgrund.

4.1.5 Jämförelser med historien

Förekommande i de artiklar som har studerats är den historiska kamp som andra kvinn-
liga fotbollsspelare har fått genomlida. Det återfinns en jämförelse mellan det aktuella
svenska landslagets situation med äldre fotbollsstjärnor, som exempelvis Pia Sundhage
som för närvarande också är lagets förbundskapten. I ett reportage av *Svenska Dagbla-
det* ombeds Sundhage att beskriva känslan inför den stundande premiären av Europa-
mästerskapet. Hon responderar genom att uttrycka stor glädje samt stolthet men därutö-
ver att hon nu realiserar en personlig dröm.⁵⁹

⁵⁷ Med smeknamnet "Kosse" syftar den citerade på Kosovare Asllani.

⁵⁸ *Dagens Nyheter* 3.

⁵⁹ *Svenska Dagbladet* 3.

Sedan uttrycker hon: ”Vi har sopat mattan ganska väl för de här duktiga. Lottas liv är lättare än mitt var som fotbollsspelare”⁶⁰ Att studera en företeelse ur ett historiskt perspektiv kan vara givande i den mening att man erhåller förståelse för den utveckling som har ägt rum och kan därutöver alstra fram motivation till fortsatt kamp om att förändringar är genomförbara. Samtidigt tenderar det att trivialisera samt bagatellisera den situation som råder idag med andra former av utmaningar och svårigheter som spelarna står inför. När Pia Sundhage artikulerar att hennes upplevelse som fotbollsspelare kännetecknades av fler och högre hinder än dagens spelare, legitimeras utfärdande av relativisering. Det försätter nästintill spelarna i en situation av att de ska vara tacksamma för det arbete som har gjorts. Huruvida liksinnad retorik hade godkänts i jämställdhetsdiskussioner som berör andra områden kan ifrågasättas.

4.1.6 Damfotbollens ambassadörer

Någonting som påträffats vid ett flertal tillfällen utan att det alltid uttryckts explicit är hur landslaget inte bara identifierar sig som fotbollsspelare utan även som ambassadörer för damfotboll. Under mitten av turneringen intervjuas Pia Sundhage av *Aftonbladet*. I artikeln framgår hur hon upplever att rollen som förbundskapten har slitit på henne och hur arbetet har blivit associerat med marknadsföring av damfotboll. Nedanstående citat från Pia Sundhage återfinns i samma artikel:

Det har skrivits om hur vi ska sälja damfotbollen. Våra egna säger "nu måste ni ta chansen", men egentligen är det inte vårt jobb att göra det. Den enskilda fotbollsspelaren ska spela fotboll.⁶¹

Sundhage ringar in en viktig problematik om att landslaget återkommande tvingas företräda damfotbollen i stort. När förbundskaptenen uttrycker att man vid detta tillfälle måste ta vara på möjligheten är det troligt att hon med ”nu” har det aktuella Europamästerskapet i åtanke. Det ger sken av att de kvinnliga fotbollsspelarnas plats i fotbollens

⁶⁰ *Svenska Dagbladet* 3.

⁶¹ *Aftonbladet* 5.

diskurs inte betraktas som vedertagen utan snarare präglas det utav en återkommande kamp om legitimitet.

I samma artikel artikulerar Sundhage att hon reflekterat hur detta påverkar spelarna genom att de förväntas ta ansvar för sporten som helhet vilket inkluderar hantering av näthat. Därmed tvingas spelarna ofrivilligt bemöta ifrågasättande av damfotbollens kvalitet. Sundhage förfäktar att spelare som Lotta Schelin utsätts för högre kravställning i jämförelse med en manlig spelare då hon inte enbart företräder sin individuella fotbollsprestation utan även blir en symbol för damfotboll.⁶² Något som framkommer i det nämnda citatet men även i parafrauseringen är hur deras identitet som fotbollsspelare inte enbart karaktäriseras av sin individuella fotbollsprestation utan också i vilken utsträckning de lyckas marknadsföra sporten. En kompletterande tolkning av förbundskaptenens yttrande är att hon implicit uttrycker att ansvaret för detta bör riktas mot såväl allmänheten som media. Att det är där kraven härstammar från.

I *Expressen* återfinns en artikel om hur spelarna upplever skuld gentemot sin publik. När slutsignalen för semifinalen hade gått och det stod klart att Sverige hade förlorat gentemot Tyskland beskrev ett flertal spelare att de hade svikit åskådarna. Under turneringen har spelarna uttryckt att stödet de har fått har varit mycket större än vad de hade vågat förvänta sig. En förlust gentemot Tyskland var inte det tack som spelarna ville rikta mot sin publik. Caroline Seger beskriver känslan av en väldigt stor tomhet som grundar sig i att hon önskade att hon hade kunnat ge mer tillbaka till supportrarna än detta.⁶³ Här tydliggörs hur publikomfånget översteg förväntningarna vilket bör förstås i sin kontext där åskådartalet för den fotboll som kvinnor spelar har varit relativt lågt. Detta bringar förståelse för spelarnas förvåning om stödets räckvidd. Därutöver ger det sken av att spelarna upplevde ett ansvar att prestera gentemot publiken då dess stöd översteg deras förutsägelser. Företeelsen ger upphov till ett resonering om deras plats på fotbollsplanen inte betraktas som självfallen.

⁶² *Aftonbladet* 5.

⁶³ *Expressen* 3.

4.1.7 Avslutande krönikor

Av utrymmesskäl har inte alla artiklar som skrevs under turneringen kunnat redogöras i detta kapitel. Till följd därav kan de te sig som att det som framkommer inte ger en helt representativ bild av rapporteringens utformning. För att ändå sammanfatta kommer avslutande analyser/krönikor från samtliga tidningar att presenteras. I dessa krönikor har skribenterna möjlighet att även yttra sina personliga åsikter.

Anders Lindblad skriver under kolumnen ”Perspektiv” i *Svenska Dagbladet*. Han förfäktar att semifinalmatchen som spelades mellan Sverige och Tyskland var den bästa damfotbollsmatch han sett och bör betraktas som en stor propaganda för sporten. Det urskiljs även en förvåning över att trots förlust erhåller landslaget stående ovationer från publiken. Utöver detta skriver han: "Men förlusten var ändå en seger för Pia Sundhages landslag och för damfotbollen i stort".⁶⁴

Vid upprepade tillfällen återfinns betoningen på damfotboll vilket öppnar upp för olika tolkningar. Dels kan det betraktas som att skribenten beskådar sporten som en egen sport utan hänvisning till annat håll. Användandet av prefixet dam framför fotboll skulle dock Gunilla Jarlbro hävda är ett tydligt sätt att uttrycka könsneutralitet. Samtidigt bör begreppet förstås som att det återkommande används i sportliga sammanhang för att delvis tydliggöra den som egen sport. Därutöver ger det sken av en avvikande från normativa då det inte enbart klassificeras bara fotboll. Anders Lindblad befäster också synen på spelarna som symboler för damfotboll då han indikerar på att matchen innebar en vinst för damfotboll i stort.

Simon Banck, skribent för *Aftonbladet*, formulerade en omfattande avslutande krönika riktad mot det svenska landslaget efter semifinalförlusten. I krönikan framgår att hans personliga åsikt är att bra fotboll är fotboll som känns vilket enligt honom det svenska landslaget manifesterar. Följaktligen blir det enkelt att älska det svenska landslaget.⁶⁵

⁶⁴ *Svenska Dagbladet* 4.

⁶⁵ *Aftonbladet* 6.

Därutöver skriver författaren:

[...] Jag kommer att minnas att de visade det här landet en sport i enorm utveckling, och att de skar ut en skärva av sommaren 1994 och flyttade den hit.⁶⁶

Hänvisningen till sommaren 1994 syftar troligtvis på när det svenska herrlandslaget erhöll VM-brons i fotboll. Återkopplingen kan betraktas som association till någonting som det svenska folket förenades kring och omfamnade och som en nostalgisk återblick till något storartat inom svensk fotboll. Det storartade tordes förstås i sitt sammanhang, nämligen en framgång inom herrfotbollen. Jämförelsen går således i riktning mot ett betraktande av händelsen 1994 som en grundbult även för den fotboll som kvinnor bedriver. Därmed visualiseras hur sporten betraktas som likartad herrfotbollen. Ordvalet av ”skärva” kan också sken av att underordna händelsen till det som hände 1994.

Förutom detta framgår det att Pia Sundhages upplevelse efter förlusten var att hon hade svikit det svenska folket, att hon ville gömma sig och ignorera allt. Banck bemöter hennes eventuella svek mot folket genom att illustrera hur hängivna supportrar iklädda landslagets färger drog sig kvar strax utanför arenan för att få autograf. Skribenten hävdar att om Pia Sundhage fått uppleva den atmosfären hade hon förstått att hon haft folket på samma sida som sig själv. Avslutningsvis vill han gentemot Pia Sundhage adressera och tacka för att hon gav fotboll som känns vilket enligt honom är bland det finaste betyg man kan få.⁶⁷

Mats Olsson ifrån *Expressen* beskriver den avslutande matchen som häpnadsväckande som innebar gåshud för hans del. Dessutom att förbundskaptenen Pia Sundhage befäste sin ställning som Sveriges drottning sommaren 2013. Återkommande även i denna krönika är hur Pia Sundhage beskrivs som oerhört besviken på sig själv och där ordet svek ventileras frekvent. Att förbundskaptenen hade svikit alla som hade investerat så mycket i henne och hennes idéer. Även denna skribent motargumenterar henne och hänvisar till den outtröttliga entusiastiska publiken. I hans analys framgår att

⁶⁶ *Aftonbladet* 6.

⁶⁷ *Aftonbladet* 6.

han upplever den tomhet som spelarna artikulerade efter matchens slut men, att den mest markanta känslan var glädje. Med det senare begreppet härleder han till den folkfest som turneringen har inneburit då människor har samlats kring och diskuterat den pågående fotbollsturneringen.⁶⁸

Skribenten ser landslagets framtidsutsikter som positiva om Pia Sundhage kan sätta prägel och ställa krav på laget. Denna uppmaning hänvisar inte enbart till lagets fotbollstekniska utveckling utan att det även krävs ett gediget arbete för att få folk till arenorna för att också se på fotbollsmatcher.⁶⁹ Slutet av meningen kan ses som en uppmaning till allmänheten i stort att fysiskt beskåda fotbollsmatcher. Dock kan det förstås som att rollen som media har stora möjligheter att påverka detta genom ännu mer omfattande bevakning.

Även i Johan Esks krönika i *Dagens Nyheter* framkommer en hyllning till landslagets spelkvalitet vilket har medfört ett gott tycke för laget. Han hävdar att mästerskapet har inneburit en fotbolls- och familjefest som har återfunnits över hela landet oberoende av geografisk position eller ålder. Han konkluderar att matchen var den bästa som spelades under turneringen och att första halvlek under semifinalen var en av de mest underhållande han har beskådat på en fotbollsplan. Därefter skriver han ”Finns det någon mörkerman som inte tycker att det här var något att se behöver han ringa någon att prata med.”⁷⁰ Parafraseringen samt citatet kan ses som en yttring på ett tydligt avståndstagande gentemot tvivelaktigheter om fotbollens kvalitet. Det indikerar också på skribentens vetskap om existensen av ifrågasättande av landslagets kvalitet.

Ur krönikan urskiljs en underton av besvikelse då skribenten poängterar att även om nya matcher och mästerskap väntar kommer den här chansen aldrig att komma igen och således försvann även drömmen om en guldmedalj. Han syftar främst på att mästerskapet ägde rum i Sverige när han skriver att chansen inte återkommer.⁷¹ Det kan tydas som en illustration på vilka krav som ställdes på landslaget inför detta mästerskap från mediernas sida.

⁶⁸ *Expressen* 4.

⁶⁹ *Expressen* 4.

⁷⁰ *Dagens Nyheter* 4.

⁷¹ *Dagens Nyheter* 4.

Flera av de undertecknade till dessa krönikor artikulerar hur förbundskaptenen ser sig själv som en svikare. Samtliga av dem väljer också att lägga fram skäl mot hennes resonemang genom att på ett övertygande sätt illustrera hur hon har gjort avtryck på spelet och hos det svenska folket. Det anmärkningsvärda är att ljuset fästs på henne utan en vidare reflektion över deras roll som media i sammahanget och hur kravsättningen sett ut från deras sida. Ur Johan Eksks krönika framgår det tydligt att de var höga på landslaget med dess förbundskapten i spetsen då han uttrycker att den här chansen aldrig kommer igen.

Utifrån skribenternas krönikor framkommer sammanlänkats landslagets spel med känslöstämningar. Det uttrycks hur landslagets spelstil ger upphov till emotionalitet hos skribenterna i positiva ordalag. Delvis kan man tolka det som om betoningen på känslsamhet ger upphov till trivialisering. Samtidigt kan det ses som ett idealiserande av värden som borde vara utmärkande för hela diskursen kring fotboll.

4.1.8 Diskursiva (o)rättigheter

Det som presenterats under kapitel 4 kanaliseras i detta avsnitt till en diskussion kring fotboll som en maktstruktur och ett problematiserade av hegemonisk maskulinitet.

Det som påvisats är hur spelare i vissa avseenden tillskrivs maskulina attribut genom upphöjandet av vissa egenskaper som exempelvis kroppslig styrka. Andra tillfällen tyder på att spelarna besitter en underordnad position bland annat via förekomsten av trivialisering. Vidare förstås språkets roll som en aktiv producent av makt och dominans. Genom skribentens ordval, exempelvis ”Kållerredstjejen”, möjliggörs normalisering av en viss typ av porträttering.

Utöver detta har de kvinnliga fotbollsspelarna återkommande fått utstå jämförelser med manliga fotbollsspelare där sammankopplingen även innefattat omkringliggande praktiker så som målgester. Detta ger sken av att betrakta herrfotbollen som norm vilket medföljer att de kvinnliga fotbollsspelarna undermineras. När enskilda spelare och förbundskapten sedan synonymiseras med damfotboll och ett ifrågasättande av deras legitimitet, aktualiseras huruvida diskursens struktur möjliggör för dem att figurera där på egna villkor. Om diskursen utgörs av hegemonisk maskulinitet, vilket flera av artiklarna går i en riktning mot, finns fog för reflektioner kring om den är

möjlig att förändra. Connell argumenterar för att det är genomförbart men att bland annat media är en verksam aktör i transformeringen. Detta ger upphov till funderingar vad begreppet bör fylla för funktion i sammanhanget. Såvida begreppet även fortsättningsvis genererar att normalisera värdesättandet av maskulina praktiker medan andra utsluts finns anledning att inte betrakta dess existens som nödtvunget i sammanhanget. Såvida hegemonisk maskulinitet karakteriserar diskursen kring fotboll tenderar det att reproducera ojämlikhet genom att försätta det svenska landslaget i en underordnad position. Således medför ett tillträde till fotbollen, ”maskulinitets arena”, att vad som betraktas som goda egenskaper samt bra fotbollsteknik redan är förutbestämt. Detta innebär en begränsning för det svenska fotbollslandslaget att påverka diskursen. Limiterade möjligheter att påverka en diskurs innebär enligt van Dijk att ens diskursiva rättigheter inte är tillgodosedda vilket är ett tydligt tecken på dominans. Därmed tydliggörs att det svenska fotbollslandslaget även hädanefter konstitueras och begränsas av diskursen kring fotboll och legitimerar att se det som det underordnade landslaget.

4.2 Diskussion

Diskussionsdelens upplägg utgörs av en mer självständig reflektion över arbetet som utförts kopplat samman med medias roll som jämställdhetsivrare.

Flertalet punkter som presenterats under analysen (se kap. 5.1) kan vid första anblick ge antydningar om att de inte är anmärkningsvärda och hade därutöver fått större bäring genom att det hade bekräftats av en större mängd artiklar. De saker som dock har uppkommit kan dock ändå ses som beaktansvärda om det inte medför en reflektion vad det kan förorsaka. Detta kan klassificeras som en typ av maktutövande då de producerar föreställningar och stereotyper gentemot sina läsare vilket i sin tur är uppseendeväckande och anmärkningsvärt. Men som van Dijk poängterar bör inte kritik riktas mot enskilda individer då det kan bero på tillfällighet alternativt personlighet.⁷² Sna-

⁷² Van Dijk, 1993, s.261.

rare bör mediernas roll förstås i ett större sammanhang, en del av större sociala strukturer där den rådande diskursen ger legitimitet för detta. Vidare kan maktutövandet vara omedvetet vilket i så fall påvisar att ojämlikheten är normaliserad och institutionaliserad. Att dock stanna vid en sådan slutsats har en benägenhet att endast betrakta medierna som offer för stora sociala strukturer. Här lyfter Gunilla Jarlbro en viktig poäng, att medierna förfogar över en inflytelserik position, att influera och påverka läsarna genom att välja att göra stereotypa föreställningar eller att avstå från det.

Syftet med arbetet har inte varit att indikera en lösning som innebär ett rättfärdigt sätt att uttryck sig i rapportering för sporten. Intentionen bör snarare uttydas i fokuseringen på problemet i en rapportering som brister i reflektion och vad detta kan resultera i. Inledningsvis uttrycktes hur ett par chefredaktörer och skribenter hävdar att deras val av rapportering dirigeras av läsarens intresse samt att den endast återspeglar verkligheten. Argumentationen kan te sig råda brist på en analytisk dimension då de förbiser att de har möjlighet att påverka vad läsaren vill ha. Därutöver bör det ifrågasättas huruvida marknadsvärde skall få företräde framför jämställdhet. De som i störst utsträckning drabbas utav det är i detta fall det svenska landslaget som inte utgör normen för sporten i fråga.

Därmed kan de konklusioner som presenterats betraktas som underlag för ett vidare problematiserande av medias roll i förhållande till en jämställd sportbevakning.

5 Sammanfattning

Syftet med uppsatsen var att genom kritisk diskursanalys studera hur det svenska fotbollslandslaget porträtterades utav fyra rikstäckande tidningar: *Aftonbladet*, *Dagens Nyheter*, *Expressen* samt *Svenska Dagbladet* under Europamästerskapet 2013. Blickfånget låg på hur maskulinitet reproducerades genom tidningarnas rapportering. Förutom detta var ett viktigt fokus att betrakta fotbollens diskurs som en maktstruktur där subjektet skapas inom dess ramar och vilka konsekvenser som medföljer av detta. I detta sammanhang definieras subjektet som de svenska landslagsspelarna samt dess förbundskapten.

De teoretiska inslagen utgjordes främst av Robert Connell och Jesper Fundbergs syn på maskulinitet och dess förhållande till idrott. Fundberg framhäver att fotboll som idrott betraktas som ”maskulinitets arena” och när kvinnor ges inträde till dess sfär attribueras de av olika former av maskulinitet. Fundbergs fältstudie av ett pojkfotbollslag tyder på att kroppen betraktas som ett subjekt där egenskaper som bland annat uthärdande och kroppskontroll idealiserades. Han konkluderar att dessa värden är ett tydligt tecken på reproduktion av maskulinitet. Författarens slutsatser har använts för att synliggöra huruvida detta även förekommer i tidningarnas rapportering. Fundbergs studie hämtar inspiration från Connells analys kring maskuliniteter som även diskuterar hegemonisk maskulinitet. Med begreppet hänvisar författaren till när maskuliniteter återkommande reproduceras och därmed besitter en dominerande position. Teoretikerna som ovan nämnts kompletterades med Judith Butlers analys av hur subjekt konstrueras och begränsas av rådande maktstrukturer.

Metoden som brukades var kritisk diskursanalys vilket utgick från Teun A. van Dijk. Han hävdar att en vital beståndsdel i metoden är att undersöka relationen mellan dominans och diskurs och hur den manifesteras. Då makt enligt författaren även omfattar influerandet över någon annans tankeverksamhet är analyserandet av text essentiellt vilket blev relevant för uppsatsens ändamål. Vidare innebar hans syn på hur man kan påverka en struktur genom diskursiva rättigheter en intressant diskussion om spelarnas eventuella möjlighet till sådana. Avsaknaden på diskursiva rättigheter tyder

nämligen enligt författaren på ett maktutövande. De teoretiska och metodologiska avsnitten korresponderade med varandra och utgjorde tillsammans ett användbart verktyg.

Gunilla Jarlbros analyser kring förhållandet mellan medier, genus och makt tillämpades dels som tidigare forskning men också som ett hjälpmedel för att urskilja hur mediabevakning kan befästa alternativt förändra stereotypa föreställningar. Genom bland annat att beskriva vuxna kvinnor som tjejer blir media en verksam aktör till att trivialisera personen i fråga.

Uppsatsens resultat visar på att spelarna tilldelas maskulina drag i nyhetsrapporteringen genom bland annat betoningen på kroppslig styrka samt uthärdande av smärta. Detta blir enligt Connell ett tydligt tecken på hur maskulinitet befästs och på så vis synliggörs hur maskulinitet reproduceras genom tidningarnas rapportering av mäskskapet. Därutöver återfinns tendenser till att trivialisera spelarna då betoningen på känslomhet återfinns och där en spelare beskrivas som "Kålleredstjejen". I analysen visualiseras även förekomsten av jämförelser med herrfotbollen som även inkluderar omkringliggande praktiker så som målgester. Förutom detta urskiljs hur landslaget betraktas som ambassadörer för damfotboll i stort. Samtliga av dessa komponenter kanaliseras i ett samtal om fotbollen som diskurs och dess struktur. Där konstateras det att diskursen karakteriseras av hegemonisk maskulinitet vilket försätter landslaget i en underordnad position och medför limiterade möjligheter för spelarna att påverka diskursens utformning. Således är deras diskursiva rättigheter tämligen begränsade och reproducerar ojämlikheten inom sporten.

I den avslutande diskussionsdelen återfinns en självreflekterande resonemang över arbetet samt samtalsunderlag för framtida samtal kring medias roll i förhållande till en jämställd sportbevakning.

Referenser

Primärmaterial

Aftonbladet

Aftonbladet 1

Thorén, Petra. Asllani i smärtor efter uttåget. *Aftonbladet*. 2013-07-25

Aftonbladet 2

Thorén, Petra. Kämpar mot tårar under intervjun. *Aftonbladet*. 2013-07-25.
<http://www.aftonbladet.se/sportbladet/fotboll/landslagsfotboll/em2013/article17191116>.
[ab](#) (Hämtad 2013-11-20)

Aftonbladet 3

Thorén, Petra. Schelin 5, Tyskland 4. *Aftonbladet*. 2013-07-24

Aftonbladet 4

Bergström, Kristoffer. Schelin lovar ny dans: "Spontana moves". *Aftonbladet*. 2013-07-09.
<http://www.aftonbladet.se/sportbladet/fotboll/landslagsfotboll/em2013/article17105826>.
[ab](#) (Hämtad 2013-11-20)

Aftonbladet 5

Bergström, Kristoffer. Nära att knäckas. *Aftonbladet*. 2013-07-18

Aftonbladet 6

Banck, Simon. Torcka tårarna. *Aftonbladet*. 2013-07-25

Dagens Nyheter

Dagens Nyheter 1

TT. Extra kilon bakom Asllanis succé. *Dagens Nyheter*. 2013-07-22.

<http://www.dn.se/sport/fotbolls-em/extra-kilon-bakom-asllanis-succe/>

(Hämtad 2013-11-20)

Dagens Nyheter 2

Littorin, Jens. 3 frågor till Kosovare Asllani – "I Kosovo ifrågasatte många att jag spelade". *Dagens Nyheter*. 2013-07-23

Dagens Nyheter 3

Littorin, Jens. "Måste få in fler invandrartjejer i svensk fotboll". *Dagens Nyheter*. 2013-07-23

Dagens Nyheter 4

Esk, Johan. Den här chansen kommer aldrig igen. *Dagens Nyheter*. 2013-07-25

Expressen

Expressen 1

Mattson, Sebastian. Pileby, Axel. Nilla Fischer: Jag får se till att hålla käften. *Expressen*. 2013-07-17. <http://www.expressen.se/sport/fotboll/landslaget/nilla-fischer-jag-far-se-till-att-halla-kaften/> (Hämtad 2013-11-21)

Expressen 2

Sunnervik, Linus. Jag är Lotta och är inte alls som Zlatan. *Expressen*. 2013-07-23. <http://www.expressen.se/sport/fotboll/landslaget/jag-ar-lotta--och-ar-inte-alls-som-zlatan/> (Hämtad 2013-11-21)

Expressen 3

Piagner, Alexander. Spelarnas hyllningar. *Expressen*. 2013-07-25

Expressen 4

Olsson, Mats. Jag känner också tomhet men mest känner jag den glädje som uppfyllt oss som följt Sverige. *Expressen*. 2013-07-25

Svenska Dagbladet

Svenska Dagbladet 1

Hermansson, Carl. "Fansens nya favorit: en tuff mittback". *Svenska Dagbladet*. 2013-07-19

Svenska Dagbladet 2

Göransson, Carl. TT. Extra kilon bakom Asllanis succé. *Svenska Dagbladet*. 2013-07-22. http://www.svd.se/sport/extra-kilon-bakom-asllanis-succe_8366094.svd (Hämtad 2013-12-09)

Svenska Dagbladet 3

Lindblad, Anders. Schelin har det svenska segervapnet klart. *Svenska Dagbladet*. 2013-07-10. http://www.svd.se/sport/schelin-har-svenska-segervapnet-klart_8334938.svd (Hämtad 2013-12-17)

Svenska Dagbladet 4

Lindblad, Anders. Tårfyllt slut på den blågula EM-festen. *Svenska Dagbladet*. 2013-07-25

Litteratur

Butler, Judith, *Genustrubbel: feminism och identitetens subversion*, Daidalos, Göteborg, 2007

Connell, Raewyn, *Maskuliniteter*, 2. uppl, Daidalos, Göteborg, 2008

Fundberg, Jesper, *Kom igen, gubbar!: om pojkfotboll och maskuliniteter*, Carlsson, Diss. Stockholm : Univ., 2003, Stockholm, 2003

Hjelm, Jonny, *Amasoner på planen: svensk damfotboll 1965-1980*, 1. uppl., Boréa, Umeå, 2004

Jarlbro, Gunilla, *Medier, genus och makt*, Studentlitteratur, Lund, 2006

van Dijk, Teun. A, 'Principles of Critical Discourse Analysis'. *Discourse and Society*, 1993, vol. 4 nr. 2, s.249-283

Övrigt referensmaterial

Andreasson, Jesper. Mellan svett och mascara: Maskulinitet i ett kvinnligt fotbollslag. *Idrottsforum*. 2006-09-13.

<http://idrottsforum.org/articles/andreasson/andreasson060913.pdf>

Hjelm, Jonny, Den dåliga damfotbollsspelaren, *Idrottsforum*, 2007-08-29

<http://idrottsforum.org/articles/hjelm/hjelm070829.pdf>

UEFA. *2013 final tournament*. 2013.

<http://www.uefa.com/womenseuro/season=2013/finals/index.html>

(Hämtad 2013-11-21)

Programmet Medierna. P1 – SvT vill ta täten mot jämställd sportbevakning. (Radioprogram). *Sveriges Radio*. 2013-12-02.

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=2795&artikel=5721592>

(Hämtad 2014-01-18)

Övriga tidningsartiklar

Bengtsson, Anders. Varför så lite damfotboll i Offside? *Offside*. 2013-05-13.

<http://www.offside.org/de-tre-redaktorerna/2013/varfor-sa-lite-damfotboll-i-offside>

(Hämtad 2013-11-18).